

N:o 19.

Herr C. E. Hjelm: Om underdånig hemställan till Kongl. Maj:t rörande erforderliga föreskrifters meddelande om sättet för tillvägbringande af konventioner angående klockares löneförmåner.

Kongl. förordningen af den 8 Februari 1681 stadgar i 6:te §: »Klockares rättighet skall vara att bekomma af hvar bonde årligen till lön och underhåll, råg en kappe, korn en kappe, hafre en kappe, sedan när vinning sker två öre, för barn-dop ett öre, för kyrkotagning två öre, efter ett lik två öre; allt silfvermynt.» Häreft komma en mängd olika bestämmelser för särskilda provinser rörande aflöning för klockare, såsom om »offer», »matskott», »påskmål», »julkost» samt tionde af »ister», »tackjern», »lin» o. s. v.

Att detta aflöningssätt långt före detta är öfverårigt, oegentligt — ja skadligt samt egnadt att framkalla ett mindre godt förhållande mellan löngifvare och löntagare, behöfver knappast bevisas. *Skadligt* är det genom de många och olika aflöningssätten, hvilka grunda sig på särskilda författningar för olika orter, och som icke alltid äro kända af menigheten inom för dem gällande område, hvarföre den gerna vill rätta sig efter ofvan omnämna, i allmänna lagen införda förordning, hvilken är mera bekant och tillgängligare. Härigenom uppkomma icke så sällan tvistemål emellan löngifvare och löntagare, hvilket alltid är både obehagligt och skadligt, samt häruti så mycket betänkligare, som en stor del af här berörde löntagare äfven äro barnalärare. *Oegentligt* är aflöningssättet därför, att med orden »hvar bonde» förstås en hvar, som brukar i mantal satt jord, utan afseende på om egendomen utgöres af $\frac{1}{64}$ eller flera hela mantal, eller om den är åsatt större eller mindre taxeringsvärde; hvartill kommer, att, enligt prejudikat af Kongl. Kammar-kollegium, en jordbrukare, som under egen skötsel och med ett enda matlag innehar delar af flera hemman, anses skyldig till klockaren erlægga särskild lön för hvarje sådan till ett bruk förenade delar, huru ringa hvar och en för sig än må vara. Härtill får vidare fogas, att under de nära två århundraden förordningen varit lag, förhållandena undergått stora för-

ändringar. Genom odlingens fortgående med deraf kommande hemmansklyfningar och nyhemmans uppkomst hafva på många ställen berörda löner under tidens lopp blifvit mångdubbelt större mot hvad de ursprungligen varit; att de hvila på i mantal satt jord hade skäl för sig, då landsbygdens befolkning nästan uteslutande utgjordes af jordbrukare, men under seklers genomskridande har uppkommit en ganska talrik befolkning af torpare, afsöndringsinnehafvare, industri-idkare med stora verk, handlande o. s. v. Alla dessa, utom bruksidkare, hvilka, enligt ett Kongl. utslag af den 22 April 1843 betala för *ett* matlag, äro frikallade för klockarelöns erläggande, så vida de icke tillika ega i mantal satt jord eller sådan bruka; men de behöfva lika väl som den egentliga jordbrukaren klockarens tjänstebiträde och böra derefter betala.

Inom den ort jag tillhör, der klockarelönen utgår med $\frac{1}{8}$ tunna fröbart korn af hvar hemmansdel, hafva brukningsdelarne, enligt här bifogadt officiellt bevis, under sista decenniet, inom en enda socken ökats från 1,275, som de utgjorde 1859, till 1,603, och då denna lönespanmål lösts med minst 18 och högst 28 Rdr per 63 kannor, har jordbruket blott inom denna församling fått vidkännas en årlig förökt ny tunga af omkring 800 R:dr i en så underordnad utgiftspost som klockarelönen är och hvaruti andra näringar icke behöfva deltaga. Hafva nu brukningsdelarne inom rikets fem nordligaste län, hvarest förhållandena i många delar äro likartade, ökats i samma mån, så har ock jordbruket inom denna svagare del af landet på tio år fått en förökad, för hvarje år utgående tunga, motsvarande cirka 25,000 Rdr, hvilket bevisar, att äfven en i och för sig sjelf liten, men ständigt förökad, utgift, kan blifva ganska betungande för en näring, som mera än andra är tryckt af skattebördor.

Jag har sålunda sökt visa, att det sätt, hvarpå klockarelönerna fortfarande utgå, är *oegentligt, skadligt, till tvistemål ledande* samt orättvist *betungande* för vår modernäring.

Det synes sålunda önskvärdt, att det sätt, hvarpå klockarelönerna utgå, blifver ordnad efter nutidens förhållanden; men då ofvan åberopade 6 § i 1681 års förordning icke torde kunna upphävas eller ändras i annan ordning än den, som föreskrifves i 114 § Regeringsformen, torde denna angelägenhet kunna ordnas genom konventioner, och får jag alltså föreslå:

att Riksdagen i underdånig skrifvelse anhåller, att Kongl. Maj:t i näder meddelar erforderliga föreskrifter om sättet för tillvägbringande af konventioner angående klockarnes löneförmåner.

Stockholm den 25 Januari 1871.

C. E. Hjelm.